

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

18 Vtrùm Iudex teneatur ad restitutionem heredibus rei, si, postquam præter ordinem Iuris crimen vel extorsit vel deprehendit, reum condemnet.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

positium ad pœnam ordinariam requirit.

Secundò, Quando quis laborat infamia criminis, & defunt alie probationes, nec expedit adhiberi inquisitionem propter scandalum, vt si persona sit Ecclesiastica vel grauis, potest ei iudici purgatio canonica, assignatis ei certis compurgatoribus, in qua ipse iuret se tale crimen non commisisse, & compurgatores iurent se credere illum verum dicere; vt habetur variis capp. tit. de purgat. canon. Et si non plenè se potuerit purgare, potest ei infligi pœna, sed minor quàm sit ordinaria, pro arbitrio Iudicis; vt docet Panorm. c. Accedens. 23. nu. 5. de accusatione. sed inde non habetur maior certitudo quàm ex vehementissimis iudiciis, vel probatione semiplena, præsertim quibusdam iudiciis adiuta. ergo poterit similis pœna irrogari.

Tertio, Sæpe ipsa iudicia culpam secum trahunt; quia non solum ab omni malo, sed etiam ab omni specie mali abstinendum, iuxta Apostolum. ergo vel ob culpam huiusmodi iudiciorum, pœna aliqua poterit irrogari.

Atque hæc sententia non solum apud regulares, vbi modus iuridicus non est tam strictè obseruandus; (vt cap. Qualiter & quando, sub finem insinuat) & crimina de quibus moraliter constat, non debent relinqui omnino impunita; sed etiam in foro sæculari & Ecclesiastico locum habet, vt Clarus & Panormit. supra; & alij qui ab his citantur, docent. quia æquitate naturali nititur, nec Iuri scripto repugnat, & consuetudini plerisque locis receptæ est conformis.

170 *Cõdemnatio ex indicio ad pœnam ordinariam in 4. casibus.*
Exciipiuntur tamen à DD. aliqui casus à legibus approbati, quos refert Gomezus cap. 12. num. 25. in quibus Iudex potest aliquem ex iudiciis pœna ordinaria plectere.

Primus est, Si alicui ter denuntiasti, ne tuam vxorem alloquatur, & postea reperiat aliquo loco cum illa colloquens; puniri potest pœna ordinaria adulterij, vt habetur in Nouel. constitut. 117. Iustinian. cap. 15.

Secundus est, Si Officialis fugit tempora syndicatus: habetur enim pro confesso. L. Consiliarios. C. de assessoribus.

Tertius est, Si quis sit infamatus de simonia, & non possit se purgare, debet condemnari perinde ac si crimen esset probatum. cap. De hoc. 11. de simonia.

Quartus est, Quando aliquis Clericus deficit in purgatione hæresis, punitur vt conuictus, & depositus ab officio & beneficio; de iudicatur in Monasterium ad pœnitentiam. cap. Inter sollicitudines. 10. de purgat. canonica, in fine.

D V B I T A T I O X V I I I .

Utrum Iudex teneatur ad restitutionem heredibus Rei, si postquam præter ordinem Juris crimen vel extorsit, vel deprehendit, reum condemnet.

171 *Cõdemnatio non subditum, vel in crimine exempto.*
R Espondeo & Dico Primò, Certum est, Iudicem teneri ad restitutionem, si condemnet non subditum, aut in crimine exempto. Probatur, quia facit ei manifestam iniuriam: etsi enim iste dignus erat morte, Iudex tamen ille non habebat auctoritatem illum puniendi: atqui ex iniuria na-

scitur obligatio restituendi, si ex ea damnum secutum sit: ergo, &c.

Notandum tamen, si proprius Iudex, qui legitime poterat reum condemnare, ratum habeat seu approbet factum alterius, illum liberari obligatione restituendi. Ratio est, quia hoc ipso, quo Iudex proprius ratum habet alterius iudicium, vult illud ex hoc tempore ceteri tamquam à se factum; ac proinde liberat illum obligatione restitutionis. sicut enim Iudex poterat reum per se condemnare, si ad eum missus fuisset; ita poterat etiam alteri cognitionem causæ permittere, & factum alterius ratum habere, & approbare, quod ad substantiam operis atinet; & consequenter condonare obligationem restituendi, ortam ex defectu debita potestatis. Confirmatur; quia qui habet potestatem confiscandi & auferendi omnia bona tua ob crimen à te commissum, potest liberare obligatione restituendi eum, qui bona illa per iniuriam vastauerit: ergo similiter qui habet potestatem auferendi vitam propter crimen commissum, potest condonare obligationem restitutionis ei, qui per iniuriam illam abstulerit. hæc tamen intellige eo casu, quo Iudex proprius erat satis instructus ad illum condemnandum, & poterat alteri cognitionem committere. si enim ipse illum condemnare non poterat, non potest etiam condonare obligationem damni faciendi, quod ab altero per iniquam damnationem est illatum.

Dico Secundò, Etiam Iudex proprius, qui condemnat reum vel ex priuata scientia, vel ex cognitione per iniuriam extorta, ad restitutionem tenetur. Ita Sorus de secreto, membro 3. qu. 1. concl. 5. Nauarr. cap. 18. n. 59. & alij. Ratio est, quia quando ex priuata scientia condemnat, facit iniuriam extortam reo, tamquam Iudex minimè competens: nam non est ei concessa talis auctoritas, nisi fortè rarissimo casu, vt dictum est supra dub. 11. Quando autem per iniuriam extorquet crimen, dat iniuste causam damni; vnde tenetur ad reparationem damni, quod ex illa cognitione iniuste parata sequitur. Sicut si quis occultum crimen alterius patefaceret, vnde contingeret illum condemnari, teneretur ad restitutionem, quia causam damni iniuste dedit.

Potest autem multis modis fieri vt per iniuriam crimen à Iudice extorqueatur, & consequenter vt confessio sit nulla, nec possit sequi condemnationem. 173 *Crimen per iniuriam multis modis extorquetur.*

Primò, Si Iudex à seipso inquisitionem inchoet nulla præcedente infamia, aut denuntiatione iuridica, quæ viam inquisitioni aperiat, vt dictum est dubit. 15.

Secundò, Si tormentis vel propinquo metu tormentorum elicit confessionem, cum tamen non essent indicia idonea ad torquendum. Nec refert quòd confessio fuerit postmodò ratificata, quia hæc ratificatio est ex causa iniuriosa, ac proinde est nulla, L. Non dubium. 5. C. de legibus, & L. pœnult. 7. de quaestione.

Tertio, Si erant quidem indicia ad torturam, tamen persona non poterat torqueri, ob dignitatem, vel ætatem. Ratio est eadem, quia extorquet crimen occultum per iniuriam, de quo Gomez. cap. 13. num. 4.

Quartò, Si dolo induxit ad confitendum, v. g. promittendo impunitatem. paria enim sunt, confessionem esse factam dolo, & metu: vtraque enim

enim per iniuriam elicit, vt probat Gomez. c. 12. n. 6. & Clarus q. 55. v. Circa secundum.

Quintò, Si confugientem ad locum sacrum abstraxit contra Ius, tunc enim tenetur illum restituere in illum locum, nec potest vterius progredi, nisi legitime in eius potestatem deueniat. hoc tamen privilegio non fruuntur latrones publici, agrorum nocturni populatores, & qui in loco sacro enormia committunt, fiducia immunitatis. vide Siluestrum, v. Immunitas. 3. quæst. 2.

In his tamen & similibus casibus, Aduertendum est Primò, Si Iudici suppetebant alia rationes, ex quibus reum iniudicè damnaturus erat, vel damnare poterat, non tenetur ad restitutionem: quia solummodo in modo inferendi damni, iniuria commissà est, cum idem damnum alia ratione iuste posset inferre. Itaque cum ad ipsam substantiam damni inferendi ius habeat, non censetur iniuriam fecisse, nisi quoad modum; & consequenter non tenetur ad restitutionem damni quoad substantiam. Confirmatur, quia etiam si restitueret illi vitam ademptam, posset tamen illam alia ratione auferre, & sic restitutio esset nullius momenti.

Secundò, Quando error à Iudice contra Iuris ordinem commissus est in aliquo puncto, in quo Princeps supremus poterat dispensare, ita vt ipsemet Princeps posset sic procedere, si de causa illa cognouisset: (vt si tortus est miles, vel vit in dignitate constitutus) tunc potest Iudici remittere restitutionem; quia potest eius factum approbare, vt supra dictum est.

Tertiò, Quando Iudex contra Iuris ordinem procedendo, reum fecit crimen confiteri, omni modo curare debet, ne ei inde damnium sequatur; alioquin tenebitur ad restitutionem; nisi ratione supradicta excusetur.

Dices, Quid si Princeps patefacto iam crimine, omnino iubeat illum condemnari, po-

teritne Iudex inferior obedire?

Respondeo, Posse obedire; ratio est, quia hoc ipso, quo crimen patefactum est in iudicio absque iniuria, quæ à Principe processerit, & excepto casu reuelatæ confessionis, habet Princeps ius procedendi iuridicè contra criminofum confessum; maxime, si bonum publicum id postulet, vt si crimen sit atrox. et si enim ex tali confessione non posset reus immediatè condemnari, eò quòd non videatur satis constare de delicto: tamen est iudicium ad inquirendum, si Princeps velit: quod confirmatur, quia si priuatus extorsisset ab aliquo confessionem criminis occulti, & illud patefaceret, posset Iudex contra talem procedere: et si enim per iniuriam patefactum sit, non tamen id factum est per ipsum Iudicem, neque ipsius consensu: ergo similiter, si Iudex inferior extorsisset contra Iuris ordinem confessionem criminis atrocis in iudicio, posset Princeps, qui in hanc iniuriam non consensit, contra talem procedere: Si potest ipse procedere, potest etiam alteri causæ cognitionem committere: ac proinde etiam illi ipsi Iudici, per quem est patefactum. In hoc tamen casu, Iudex, qui illud iniquè extorsit, tenebitur ad restitutionem; nisi vel alia ratione potuisset iuste contra illum procedere absque fundamento illius extortæ confessionis, vel Iudex supremus possit condonare, & condonet. quando autem condonare possit, ante explicatum est.

Dices, Quomodo Iudex tenetur ad restitutionem, si potest illum condemnare mandato Principis?

Respondeo, Quia huic necessitati damnandi, causam dedit per iniuriam: sicut si ipse solus crimen sciens euulgaret, peccaret contra iustitiam infamando occultum peccatorem: crimine tamen euulgato, posset ex officio vt Iudex contra illum procedere: nihilominus tenebatur de damno inde secuto, cui per iniuriam dedit causam.

Tenetur ad restituere.

176

CAPVT TRIGESIMVM.

De Accusatore & Teste.

Constat Dubitationibus 8.

D. Thomas q. 68. & 70.

DUBITATIO PRIMA.

Quid sit accusatio, & quas requirat solemnitates.

RESPONDEO & Dico Primò, Accusatio proprie est delatio Rei de crimine, ad vindictam publicam libello facta. Ita Siluester, ex Azone. Fines accusationis est vindicta publica ad exemplum populi, vt omnes ab huiusmodi criminibus sibi caueant.

Dico Secundò, Ad eam Iure communi requiruntur sex Primò, vt fiat in scriptis. Secundò, vt exprimat dies & annus, quo intentatur. Tertiò, Nomen accusatoris & accusati. Quartò, Species delicti. Quintò, Locus & etiam tempus, nempe annus, & mensis, quo delictum commissum est. Sextò, Inscriptio accusantis, colligitur ex L. Li-

bellorum, 3. §. 1. 7. de accusationibus, vbi in formula hæc omnia ponuntur, & deinde additur, Quod si libelli in scriptis legitime ordinati non fuerint, Rei nomen aboletur, & ex integro repetenda reum potestas erit, quibus verbis vult hæc ita pertinere ad formam accusationis, vt si omnia fuerint, totus processus sit irritus, & accusator damnandus sit in expensas: quamuis ius habeat rursus de nouo hanc accusationem instituendi.

Primum requiritur, tum vt constet quid præcisè accusatori sit probandum; tum vt in eo non possit quidquam mutare, si forte viderit se probare non posse. consuetudine tamen receptum est, vt possit fieri verbaliter, modo Notarius eam statim in scriptum redigat; vt notat Clarus qu. 12. nu. 7.

Ratio cur singula requirantur.

Kk 2

Secun-

174
Si alia ratione poterat reum damnare, non tenetur ad restituere.

175
Si Princeps iubeat reum pleari.